

המועצה הדתית כפר סבא

1. כללי

בדו"ח מבקר העירייה מס' 23, הוקדש פרק לביקורת במועצה הדתית בכפר סבא.

הבחירות לרשויות המקומיות התקיימו בנובמבר 1998. על פי חוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב) התשל"א - 1971, השר לענייני דתות רשאי להקים מועצה דתית בכל רשות מקומית שאין בה מועצה דתית. השר יחדש את הרכבה של כל מועצה בתום שישה חודשים מיום בחירת המועצה של הרשות המקומית. בכפר סבא המועצה הדתית החדשה חודשה אך ורק בתאריך 1.12.99, מעל לשנה לעומת המועד שנקבע בחוק. באותו מועד, בחרה המועצה הדתית (שבינתיים עקב צו השר לענייני דתות, צומצמה ל- 7 חברים בלבד), את יו"ר המועצה הדתית ואת שני סגניו, אחד ממלא מקומו בשכר והשני סגן בתואר (ללא שכר).

המועצה הדתית וההנהגה החדשה אשר נכנסו לתפקידם ב- 1.12.99 הביעו את רצונם וכוונתם, להכנס לתהליך של ארגון מחדש של המועצה הדתית שמטרתו חיסכון והתייעלות.

מבקר העירייה החליט לערוך ביקורת בשנת 2000 / 1999, על מנת להצביע על ליקויים המחייבים תיקון ושרצוי לתקנם, בתהליך עליו הכריזה ההנהגה החדשה של המועצה הדתית.

כשנה וחצי לאחר הביקורת הקודמת, נערכה ביקורת מעקב שמטרתה היה לבחון מה השינויים שנעשו והאם ניתן לזהות את השיפורים האירגוניים, החסכון וההתייעלות אשר הושגו במהלך פרק זמן זה מאז הביקורת הקודמת.

2. ועדות המועצה הדתית

על פי סעיף 22 לתקנות המועצות הדתיות היהודיות (ניהול) תש"ל - 1970, המועצה רשאית לבחור ועדות קבועות או ארעיות, מתוך חברי המועצה ומחוצה לה, בעניינים הקשורים לתפקידיה; החלטות הועדות יועברו לאישור המועצה, כל ועדה תקבע את סדרי עבודתה ושיבותיה, באישור המועצה.

יו"ר המועצה הדתית מסר לביקורת במהלך 1999/2000 כי המועצה צריכה להפעיל תשע ועדות לנושאים הבאים :

◆ כספים

- ◆ ביקורת
- ◆ הנהלה
- ◆ כוח אדם
- ◆ עירובין
- ◆ נישואין
- ◆ מכרזים
- ◆ טהרת המשפחה (מקוואות)
- ◆ כשרות

לדברי יו"ר המועצה הדתית במספר המצומצם של חברי המועצה (9 חברים, כאמור) לא ניתן להפעיל ועדות במועצה כך שבפועל אין כל פעילות של ועדות.

הביקורת ציינה בעת הביקורת משנת 1999/2000 כי על פי סעיף 22 לתקנות שהובאו לעיל הרכבי ועדות המועצה הדתית יכולים להיבחר מתוך חברי המועצה הדתית והן מבין אישיים מחוצה לה, שלהם הכישורים הדרושים. נכון ליוני 2001, הבדיקה החוזרת מצביעה על כך שלא הוקמו ועדות ושהחלטות מתקבלות במליאת המועצה הדתית. הביקורת מציינת שבאותם מקרים בודדים בהם פעלו באמצעות ועדות, אלה היו ועדות אד-הוק ולא ועדות קבועות, כמקובל.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"ביום רבעי 25/7/01 נבחרו ועדות המועצה הדתית אשר יחילו לפעול. אכן המחלקות פעלו כל אחד ע"פ רצונו היום ישנה כפיפות כמעט בכל המחלקות ליו"ר ולסגן אשר נמצאים במעקב תמידי וממשיכים לשפר, הדבר לא קל אך אנו עושים את כל המאמצים להמשיך ולשפר בכדי ליעל את המערכת".

3. המבנה הארגוני

הביקורת זיהתה כי למבנה הארגוני של המועצה הדתית היה משמעות פורמלית בלבד. לפחות עד כינון המועצה החדשה ב-12/99 המחלקות "התפעוליות": נישואין, כשרות, עירובין, מקוואות לא היו מקבלות הוראות מסגן ומ"מ יו"ר המועצה וגם לא דיווחו לו. הביקורת מצאה בזמנו כי בעצם המחלקות הנ"ל אינן מתנהלות כלל כיחידות בתוך המועצה הדתית אלא כאוסף של ישויות שרות שכל אחת מהן מנוהלת, פחות או יותר, בדרך משלה ללא מסגרת ושליטה מרכזית של המועצה (או רק בזיקה רופפת למועצה) וע"י בעלי תפקידים הנמצאים שנים רבות מאוד בתפקידיהם.

הביקורת המליצה לפני שנה - ע"י גורם מקצועי, אובייקטיבי - את המבנה הארגוני ואת הגדרת התפקידים ואיושם באופן מעמיק ומפורט ולפעול בהקדם לארגון מחדש של המערך הארגוני תוך העמדתו על עקרונות ניהוליים ותפעוליים מקצועיים ויעילים.

יו"ר המועצה הדתית אישר את ממצאי הביקורת ואימץ את המלצותיה לשינוי המבנה הארגוני: "אכן המחלקות פועלות כל אחת על פי נהלים מקדמא דנא. חלק מהעובדים אינם מוכנים לקבל את מרות האחראים, דבר גרוע ויש צורך דחוף לתקן ולשנות את הארגון ולפעול על פי הוראות כדי לייעל את המערכת".

בביקורת מיוני 2001 נמצא כי ישנה יותר מעורבות של הנהגת המועצה הדתית הנוכחית ובמיוחד של סגן ומ"מ יו"ר המועצה הדתית בנושאים הניהוליים ובמיוחד בפיקוח ומעקב על פעולות היחידות התפעוליות הפועלות במועצה הדתית.

4. תפקוד המועצה הדתית

להלן ממצאים, מסקנות והמלצות ביחס לתפקוד המועצה הדתית עפ"י הנושאים העיקריים שבטיפול, כפי שהועלו בביקורת משנת 1999/2000.

א. תכניות עבודה

למועצה הדתית אין כל תכניות עבודה תקופתיות לפעילות וכמובן שאין כל בקרה על מידת העמידה בתכניות אלה. זאת גם בחתך כללי של כל המועצה וגם בחתך מחלקתי. (למעט מחלקת הכשרות של הרב האשכנזי). הביקורת רואה בהעדר תכניות עבודה ובקרה ליקוי מהותי וממליצה לפעול בהקדם להפעילם.

התייחסות יו"ר המועצה לממצאים ולמסקנות הביקורת היתה: "עם בחירת הועדות ושינוי מבנה ארגוני של המועצה אנו מקווים שלקראת השנה הבאה יהיו תוכניות עבודה לכל מחלקה".

בביקורת שערכנו בשנת 2001 העלנו שעדיין אין המועצה הדתית פועלת לפני תוכנית עבודה רב שנתית או שנתית, מאושרת מראש.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"אנו פונים בימים אלה לכל מנהלי המחלקות רבני השכונות ומבקשים חומר לתוכנית עבודה שנתית".

ב.

פריסה גיאוגרפית ושליטה ניהולית

מחלקות המועצה היו ממוקמות בשני אתרים עיקריים הנמצאים במרחק לא גדול מכ- 100 מטר - זה מזה :

◆ המועצה הדתית בבניין משרדים מול העירייה ברח' ויצמן 140 (בשתי קומות).

◆ לשכת הרבנות הראשית בגן העירייה.

במהלך הביקורת צוין כי במצב זה יש לכאורה שני חסרונות עיקריים :

◆ שכר הדירה גבוה מאוד - מעל 100,000 ש"ח לשנה, המשולם עבור משרדי המועצה הדתית ולשכת היו"ר.

◆ קשה לראשי המועצה לשלוט על כל העובדים בגלל הפיצול הגיאוגרפי.

לדעת הביקורת, ראוי לבדוק אפשרות למקם את משרדי המועצה בבניין אחד או במשרדים אחרים קרובים זה לזה על מנת להקטין את עלויות סעיף שכר הדירה, ובמקביל להבטיח שליטה, מעקב ובקרה נאותים על כל בעלי התפקידים במועצה הדתית.

יחד עם זאת פיזור המשרדים איננו אמור להקשות על השליטה ; אם הניהול יעשה באופן מתוכנן ומבוקר אין כל הכרח בעידן של מחשבים ותקשורת משוכללת בקשר "גיאוגרפי" קרוב בין המנהלים לבין הכפופים להם על מנת לקיים שליטה. עם זאת כיום אין תשתית לתקשורת מחשבים בין הבניינים ואף לא באותו בניין כך שהעבודה במחשבים איננה נעשית ברשת, עובדה הפוגעת משמעותית ביעילות העבודה.

התייחסות יו"ר המועצה הדתית לאמור לעיל היתה : "אכן הדבר מקשה על

שליטה של כל העובדים וציינת נכון את הגורמים העיקריים אשר מהווים נטל כספי גדול על תקציב המועצה וגם את חוסר האפשרויות לתקשורת. מאחר וזה לא ניתן, פנינו הן למשרד הדתות והן לעיריית כפר סבא אך עד היום לא הועילו פניותינו. עלי לציין כי קיימות תכניות מזה מספר שנים למבנה חדש של הרבנות והמועצה. המבנה אמור להיות על השטח בו ממוקמים כיום המבנים הישנים של

הרבנות ובימים הקרובים אנו מתכוננים לפעול עם הגורמים השונים כדי לבנות
בנין שיענה על הצרכים הציבוריים ויתאים לשנות ה- 2000.

בחודש יוני 2001, הועברו משרדי המועצה הדתית מהבניין מול
העירייה, ברח' ויצמן 140, אל בניין משרדים אחר, בכניסה לשוק ברח'
ויצמן 125. לביקורת נמסר כי עקב כך הושג חיסכון כספי משמעותי,
היות ושכ"ד הנוכחי נמוך מהקודם.

עדיין לא רוכזו כל מחלקות המועצה הדתית והרבנות תחת קורת גג
אחת.

ההחלטה על העברת המשרדים, כולל נתונים כספיים השוואתיים
לגבי חסכון בשכ"ד נתקבלה במליאת המועצה הדתית ובאישורה.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"אנו ממשיכים לעשות מאמצים להעביר את משרדי הרבנות בכדי שנוכל לבנות בנין
למועצה ולרבנות יחד".

5. העסקת בני משפחה

בביקורת הקודמת התייחסה הביקורת להעסקת בני משפחה של נבחר ציבור
וטענה כי זוהי חריגה מכללי מינהל תקין וליקוי ניהולי מהותי.
אמנם העסקת בני המשפחה, עליהם הצביעה הביקורת לפני כשנה הופסקה, אך
במקומה מעסיק יו"ר המועצה הדתית החל מחודש דצמבר 2000 את בנו של
חבר מועצה דתית מסיעתו של יו"ר המועצה הדתית וגם החל מינואר 2001 את
כלתו של אותו חבר מועצה, כעובדי המועצה הדתית.
לדעת הביקורת הדבר אינו תקין ולכך מספר סיבות :

5.1 העסקת קרובי משפחה של חבר מועצה דתית, מדרגה ראשונה, מעמידה

את חבר המועצה בניגוד עניינים אישי, במיוחד כשמדובר במועצה
דתית יחסית קטנה כדוגמת המועצה הדתית בכפר סבא. על מנת להמנע
מניגוד העניינים יצטרך אותו חבר מועצה שלא להשתתף בדיונים
הקשורים בנושאים שבטיפולם של בני משפחתו ובנושאי כ"א וכו'.
במקרה דן מדובר בנושאי מחלקת כשרות (בנו מועסק כעובד במחלקת
הכשרות) ובנושאים רבים אחרים (כלתו מועסקת כמזכירת יו"ר
המועצה הדתית ולכן במסגרת משרתה, שהיא משרת אמון יש לה גישה
לנושאים רבים ומגוונים). יוצא אפוא שבעקבות העסקתם של קרובי

משפחתו של חבר המועצה הדתית עלול הדבר לפגוע בתפקודו הציבורי של חבר המועצה, אשר למענו נבחר (מתוך חשש שלא יוצר ניגוד עניינים הוא יצטרך להמנע מלהשתתף בכמעט כל ישיבות המועצה).

5.2. לא מקובל ששני בני זוג עובדים באותו מקום עבודה, במיוחד שמדובר במקום עבודה קטן ויתכן כי קיימת תלות מסוימת עקב קרבתה של הכלה ליו"ר המועצה הדתית ולתחומי אחריותו.

5.3. העסקת שני קרובי משפחה של חבר המועצה הדתית נעשה מעל התקן הקיים ובכל מקרה לא ברור לביקורת כיצד התפנו התקנים עבור עובדים אלה. לביקורת נודע שמעורבותו הישירה של יו"ר המועצה הדתית, אישר המשרד לענייני דתות תקן נוסף למזכירת יו"ר המועצה שהינו מאויש ע"י כלתו של אותו חבר מועצה. לדעת הביקורת, היות ותקציב המועצה הדתית ממומן ב - 60% ע"י העירייה וכיוון שהעירייה נמצאת בתוכנית הבראה, מן הראוי היה לתאם תוספת תקציב זו עם גורמים מתאימים בעירייה. בנוסף, איוש המשרה נעשה ללא מכרז.

5.4. בן חבר המועצה הדתית נתקבל לעבודה במועצה הדתית במחלקת הכשרות בחודש 12/2000 כאמור, לתקופה זמנית של 3 חודשים. נכון לחודש יוני 2001 (כ - 6 חודשים לאחר קבלתו לעבודה) הוא עדיין מועסק במועצה הדתית.

5.5. לביקורת לא ברור מהם הכישורים של שני קרובי המשפחה המכשירים אותם לשרת בתפקידים בהם הועסקו ע"י יו"ר המועצה הדתית, פרט לקשריהם המשפחתיים לאותו חבר מועצה מסיעת יו"ר המועצה הדתית.

הביקורת חוזרת וטוענת שהעסקת בני משפחה של חבר מועצה מעמידה את חבר המועצה במצב של ניגוד עניינים אישי והיא מהווה חריגה חמורה מכללי מינהל תקין וליקוי ניהולי מהותי. היות ומדובר בבני משפחה של חבר מועצה, שהינו פעיל פוליטי בסיעת יו"ר המועצה הדתית, יש להניח, לדעת הביקורת, כי המינויים היו מינויים פוליטיים שנעשו ע"י יו"ר המועצה הדתית ללא אישור המועצה הדתית ו/או ע"י ועדת התקינה של המשרד לענייני דתות, למרות שבדיעבד הצליח היו"ר לקבל אישור לתקן מזכירה מהמשרד לענייני דתות, אך ללא תיאום עם העירייה אשר תצטרך לממן 60% מעלות השכר של התקן החדש וללא מכרזים כמקובל.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"אכן העסקת בנו וכלתו של חבר מועצה קימת במערכת עכב אילו ציג זמנים כממלא מקום.

אנו שוקדים על מבנה ארגונו של כוח אדם והעניין יובא להכרעה בקרוב."

6. מזכיר המועצה הדתית

- 6.1. בשנת 1996 התפנה תקן מזכיר המועצה הדתית, עקב פרישתו לגמלאות של מזכיר המועצה שכיהן בתפקיד זה במשך שנים. במהלך כשלוש שנים, שימשה בתפקיד מ"מ מזכיר המועצה הדתית, מזכירת יו"ר המועצה הדתית.
- בתחילת 1999 נערך מכרז לאיוש משרת מזכיר המועצה הדתית וועדת המכרזים החליטה לבחור את מזכירת יו"ר המועצה הדתית דאז, למזכירת המועצה הדתית.
- בחודש יולי 1999 הוציא יו"ר המועצה הדתית, דאז כתב קביעות למזכירת המועצה הדתית.
- מליאת המועצה הדתית אישרה ב - 14.2.1999, פה אחת (בהמנעות חבר מועצה בודד) את המלצת ועדת המכרזים לבחירת מזכיר מועצה, היינו הוחלט למנות את מזכירתו של יו"ר המועצה הדתית לתפקיד מזכירת המועצה הדתית.
- 6.2. הביקורת מבקשת לציין שתפקיד מזכיר המועצה הדתית הינו מקביל לתפקיד מזכיר מועצת רשות מקומית. לכך שני תימוכין :
- ♦ ב - 21.2.84 הבהיר יו"ר חבר המועצות הדתיות כי "המועצה הדתית רשאית וזכאית לדרג את מזכיר המועצה הדתית... בדרגה אחת פחות מהדרגה המאושרת ע"י הסתדרות הפקידים ומרכז השלטון המקומי לבעלי תפקיד זהה בראשות המקומית"...
  - ♦ בנובמבר 1991 בעקבות מו"מ לתיקון דירוג עובדי המועצות הדתיות, בין המשרד לענייני דתות, חבר המועצות הדתיות והסתדרות הפקידים סוכם בהמשך להחלטת ועדה פריטטית עליונה כי מזכיר המועצה הדתית יקרא מזכ"ל ויהיה מקביל למזכ"ל רשות מקומית באותו גודל, תוך ציון שהתפקידים במועצות הדתיות מקבילים לתפקידים זהים ברשויות המקומיות.

מכל האמור לעיל יוצא אפוא כי דרכי מינויו ותנאי העסקתו של מזכיר המועצה הדתית זהה לתפקיד מזכיר/מנכ"ל ברשות המקומית.

ג. הביקורת העלתה בעצם שעם פרישתו לגמלאות של מזכיר המועצה הדתית הקודם, אושרה משרה מלאה לסגן ומ"מ יו"ר המועצה הדתית, תוך ביטול תקן מזכיר המועצה. יוצא לכאורה כי מינוי מזכירת המועצה הדתית נעשתה ללא תקן מאושר ע"י משרד הדתות. הביקורת מציינת כי פעולה זו אינה תקינה וממילא לא תקפה ולהלן עמדת מבקר המדינה לגבי נושא זהה :

"לדעת משרד מבקר המדינה, הגדלת היקף המשרות של הנבחרים בחריגה מקריטריונים כדי שישמשו גם "תחליף" לעובדים מקצועיים, כפי שנעשה בכמה מועצות דתיות, היא פסולה, שכן המיומנויות הנדרשות מהנבחרים אינן בהכרח דומות לאלה הנדרשות מעובדים מקצועיים, ועלות שכרם של הנבחרים גבוהה בהרבה מעלות שכרם של העובדים המקצועיים (ראה דו"ח מבקר המדינה 51 ב', עמוד 466, לשנת 2000).

מסקנת הביקורת מהמתואר לעיל היא שמינוי מזכירת המועצה הדתית, דרך בחירתה ואישור הבחירה נעשו בצורה תקינה ובהתאם למקובל.

ד. בחודש פברואר 2001 ובניגוד למקובל ולנוהל, הפסיק יו"ר המועצה הדתית לזמן את מזכירת המועצה הדתית לשיבות המועצה וועדותיה. בנוסף הוא החל בפעולות אשר גורמות לכרסום מעמדה הארגוני והמקצועי של מזכירת המועצה הדתית ולא מסתיר את כוונתו לפטרה מתפקידה ולהחליפה במועמד אחר, מטעמו. הנושא הועבר להכרעת הוועדה הפריטטית ועד לסיום הביקורת לא נתקבלה כל החלטה בנדון.

לסיכום, הביקורת מבקשת להעיר :

א. **תפקיד מזכירת המועצה הדתית מקביל, על פי מסמכים שהוזכרו לעיל לתפקיד מזכיר רשות מקומית ואין היא מזכירתו האישית של יו"ר המועצה הדתית.**

ב. **אין מדובר כן במשרת אמון, אלא בתפקיד מקצועי על פי קביעת מבקר המדינה.**

ג. דרכי פיטוריו של בעל תפקיד, כדוגמת מזכיר המועצה הדתית מחייב שמירת העקרון שהיות ומליאת המועצה הדתית מינתה היא ורק היא זו שרשאית גם להחליט על פיטורין.

ד. כל עוד הנושא נמצא בדיוני ועדה פריטטית, יש להמנע מקבלת החלטות ובסוף ההליך, אם וכאשר תהיה החלטה סופית של הועדה הפריטטית יש לפעול בהתאם להחלטה זו או לערר בערכאות מתאימות.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"נושא זה נתון כיום בטיפולה של ועדה פריטטית וכאשר הועדה תסיים את עבודתה ותעביר אילנו את המלצותיה נדון ונתייחס לעניין מאחר והדבר מורכב בין מגוי המזכירה הן בעתו והן בכפופות למשרד הן בהגדרת התפקיד והעבודה הנדרשת. וודאי שאין השוואה בין מזכיר מועצה דתית לבין היקף עבודתו ותפקודיו של מנכ"ל רשות. אך כפי שהוזכר למעלה העניין יובא לדיון בנפרד לציין שמי שביקש את הועדה הפריטטית הוא העובדת ולא המועצה וצדק המבקר אשר כתב כי המועצה הוא גוף המוסמך לאשר או לפטר".

7. כשרות

7.1. נושא מערך הכשרות במועצה הדתית עלה מספר פעמים בשנים האחרונות. בעבר מחלקת הכשרות של המועצה הדתית היתה מעניקה תעודות כשרות מטעם הרב הראשי האשכנזי בלבד, כאשר הרב הראשי הספרדי היה מנהל מערך כשרות נפרד שלא במסגרת המועצה הדתית והיה מעניק תעודות כשרות מטעמו, שהיו שונות מאלה המוענקות ע"י המועצה הדתית בחתימת הרב הראשי האשכנזי.

מתוך רצון לאחד את נושאי הכשרות במערך יחיד אשר יפעל בתוך המועצה הדתית הוקמה במהלך שנת 1998/99 ועדה (ועדת כשרות) מתוך חברי המועצה הדתית דאז, אשר תפקידה לבחון את מכלול הנושא ואשר תביא המלצותיה למליאת המועצה הדתית.

בישיבת מליאת המועצה הדתית מיום 14.2.99 הוגשו לאישור המועצה הדתית המלצותיה של הועדה: "הועדה ממליצה להעביר את הרב שריג למשרה מלאה. הועדה יושבה עם הרב כהן ונוכחה לדעת שהיקף של $\frac{1}{2}$ משרה מספיקה למערכת הכשרות של הרב שלוש".

המלצות ועדת הכשרות אומצו ואושרו בהחלטת המועצה הדתית. הקמת שתי המחלקות לאותו נושא, אחת מטעם כל אחד מהרבנים הראשיים לחוד, ריכזה בעצם את נושא הכשרות בתוך המועצה הדתית ותחת פיקוחה. התוצאה היתה שכיום מונפקת תעודת כשרות אחת, אחידה מטעם המועצה הדתית ולרוב בחתימתן של שני הרבנים הראשיים (אך לא תמיד).

7.2. הביקורת בדקה את מחלקות הכשרות ולהלן הממצאים :

א. שתי מחלקות הכשרות משגיחות על 125 עסקים שונים לפי הפירוט הבא :

מספר עסקים		
מחלקת הרב כהן	מח' הרב שריג	סוג העסק
2	1	אולם שמחות
2	6	אטליז
1	2	גלידריות
-	1	דבש
3	1	ירקות
6	7	מאפיות וקונדיטוריות
3	10	מזנוני בתי ספר/מזנונים
1	8	מטבחים מוסדיים
10	15	מסעדות
-	4	מעדניות
1	11	מפעלי מזון
3	2	קייטרינג
-	10	מרכולים
5	3	פיצריות
3	2	פלאפל
2		שונות
42	83	סה"כ

- ב.** לצורך ביצוע השגחת כשרות בעסקים לעיל מועסקים :
- במחלקת הרב שריג : 14 משגיחי כשרות בהיקף כולל של כ - 1,900 שעות חודשיות.
  - במחלקת הרב כהן : 9 משגיחי כשרות בהיקף כולל של כ - 1,050 שעות חודשיות.
- ג.** הכנסותיה של מחלקת הכשרות נובעות משני מקורות עיקריים :
- ◆ אגרות שנתיות הכוללות את תקופת חג הפסח, כפי שנקבע בחוזר מנכ"ל המשרד לענייני דתות נח/ 2 מיוני 1998 (סיון התשנ"ח). (ראה נספח א')

◆ תשלום כאמור לעיל עבור השגחת הנקבע על פי שעת השגחה ותעריפה 37 ש"ח, כפי שנקבע בחוזר המנכ"ל שהוזכר לעיל.

ד. לעומת זאת התשלום שהמועצה הדתית משלמת לשעת עבודה משגיח הנה כאמור לעיל 22 ש"ח, ללא עלויות מעביד שהן כ - 40% - 35%. ההפרש בין תעריף שעת השגחה לבין עלות שעת השגחה, בתוספת איגרת הכשרות באים לכסות את הוצאות הנהלה וכלליות הקשורות בתפעול מחלקת הכשרות.

מכאן הביקורת מסיקה את המסקנה כי מחלקת הכשרות יכולה וחייבת להתנהל כמשק סגור או לפחות כיחידה תקציבית מאוזנת.

ה. להלן ממצאי הביקורת בנושא הניהול הכספי/התקציבי של מחלקות הכשרות :

◆ שתי מחלקות הכשרות מקפידות הקפדה יתרה בגביית אגרות הכשרות כפי שנקבעו בחוזר מנכ"ל המשרד לענייני דתות.

◆ בגביית התשלומים עבור שעות השגחה (37 - ש"ח לשעה) נמצא כי **במחלקת הכשרות של הרב הספרדי** מקפידים על גביית התעריף שנקבע לשעת השגחה.

◆ בגביית התשלומים עבור שירות השגחה (37 - ש"ח לשעה) נמצא כי **במחלקת הכשרות של הרב האשכנזי** אינם מקפידים על גביית התעריף שנקבע לשעת השגחה. לרוב הסטיות הן כלפי מעלה, היינו גובים יותר מאשר 37 - ש"ח לשעה. לביקורת הוסבר שההפרשים נובעים מכך ששעות ההשגחה בפועל אינן תואמות את השעות המדווחות. המקרה היחיד בו הגבייה היא מתחת ל 37 - ש"ח, הוסבר בכך שמסיבות היסטוריות עדיין לא הוסדר הנושא, אך הוא בטיפול.

לדעת הביקורת יש להקפיד הקפדה מלאה של תעריף שעת ההשגחה ויש לקבוע שעות השגחה על פי התקנים וההנחיות שנקבעו ע"י המשרד לענייני דתות - הרבנות הראשית ובמקרים מסוימים גם על פי שיקול דעתו ובאחריותו של מנהל מחלקת הכשרות.

7.3. לגבי העסקת מנהלי מחלקות הכשרות :

א. בדצמבר 2000 פנה הרב כהן אל מבקר העירייה וטען לאפליה כביכול הקיימת בין תנאי העסקתם של שני מנהלי מחלקות הכשרות. הוא צירף לפנייתו ולחיזוק טענותיו, מכתב של יו"ר המועצה הדתית דאז ושל ממלא מקומו אל ראש העיר מ - 9.12.87. ובו הצעה להקמת שתי מחלקות כשרות, אחת באחריותו של הרב הראשי האשכנזי והשניה באחריותו של הרב הראשי הספרדי. במכתב הוצע שמליאת המועצה הדתית תאשר מינוי שני מנהלי מחלקות, כל אחד ב - 50% משרה.

ב. בחוות דעתו, חזר מבקר העירייה על הסתייגותו מקיום שתי מחלקות כשרות. בנוסף טען שאם מדובר בשני עובדים הממלאים תפקידים זהים, אזי יש להשוות תנאי העסקתם ולא דווקא ע"י העמסה נוספת על תקציב השכר של המועצה הדתית. תוך מתן פירוש לא נכון לחוות דעת המבקר, החליט יו"ר המועצה הדתית לצמצם את משרתו של הרב האשכנזי ל - 50% משרה, באופן שרירותי.

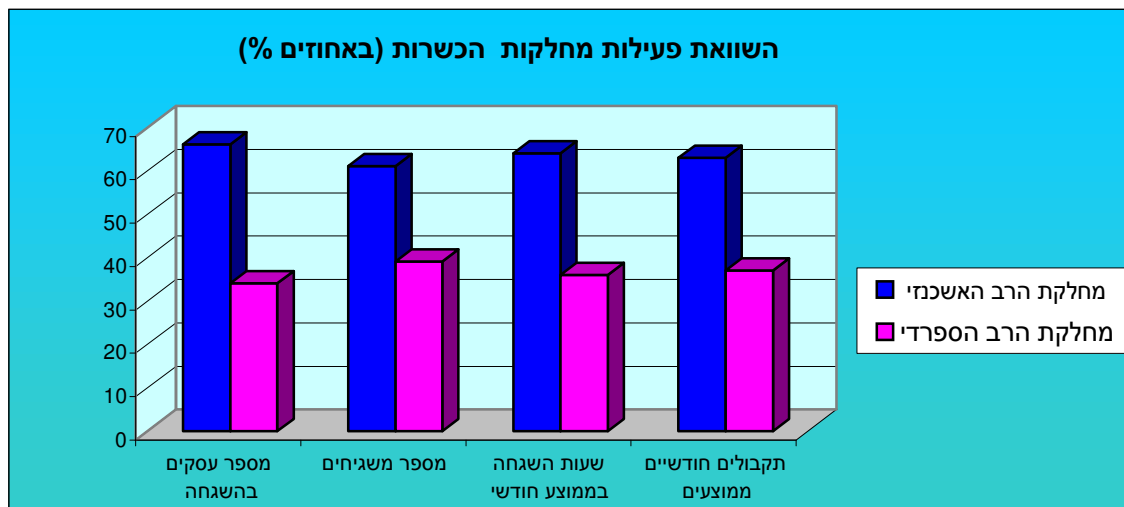
ג. בביקורת הנוכחית הסתברו מספר עובדות :

- ◆ משיחות שניהל מבקר העירייה עם מנהלת המחלקה לארגון ותקינה במשרד לענייני דתות ועל פי מכתבו של מנהל מחלקת תעשייה וחרושת באגף הכשרות ברבנות הראשית לישראל יוצא כי **המשרד מתנגד התנגדות מוחלטת** לקיום שתי מחלקות באותו נושא והמשרד לא אישר יותר מתקן אחד למנהל מחלקת כשרות.
- ◆ כאמור בסעיף 7.1 לעיל ובניגוד למכתב מה - 9.12.97, שצורף ע"י הרב כהן לפנייתו אל מבקר העירייה, קיימת החלטת מליאת המועצה הדתית מיום 2.8.99, המאשרת את המלצת ועדת הכשרות " ... להעביר את הרב שריג למשרה מלאה. הועדה יושבה עם הרב כהן ונוכחה לדעת שהיקף של $\frac{1}{2}$ משרה מספיקה למערכת הכשרות של הרב שלושי".
- ◆ מתוך ממצאי הביקורת יוצא כי היקף השעות החודשיות להשגחת כשרות של המחלקה בראשות הרב האשכנזי כפול לעומת היקף ההשגחה של המחלקה בראשות הרב הספרדי. מסה"כ שעות השגחת כשרות החודשיות, 64% שייכות למחלקה של הרב האשכנזי, לעומת 36% למחלקת הרב הספרדי. אף מספר העסקים בהשגחת מחלקת הרב האשכנזי כפול ממספר העסקים שבהשגחת המחלקה של הרב הספרדי (83 עסקים לעומת 42). גם מבחינת התקבולים עבור השגחה,

מחלקת הרב האשכנזי מכניסה לקופת המועצה הדתית, ללא אגרות כשרות סך כ - 66,000 ש"ח בממוצע חודשי, לעומת כ - 39,000 ש"ח בממוצע חודשי ע"י הרב הספרדי.

- ◆ ריכוז הנתונים לעיל מראה הבדלים משמעותיים בין פעילות שתי מחלקות הכשרות ומעמיד סימן שאלה גדול לגבי נחיצות שתי מחלקות באותו נושא :

סה"כ	מחלקת הרב הספרדי		מחלקת הרב האשכנזי		
	סה"כ	אחוזים (%)	סה"כ	אחוזים (%)	
125	42 (34%)	83 (66%)	מספר עסקים בהשגחה		
23	9 (39%)	14 (61%)	מספר משגיחים		
2,950	1,050 (36%)	1,900 (64%)	שעות השגחה בממוצע חודשי		
105,200	38,800 (37%)	66,400 (63%)	תקבולים חודשיים ממוצעים		

לסיכום, סעיף זה ולאור עמדת המשרד לענייני דתות ולנתונים העובדתיים אשר הועלו ע"י הביקורת, פנה מבקר העירייה אל יו"ר המועצה הדתית והמליץ כי החלטתו תישקל מחדש וביצועה יוקפא עד להצגת הנתונים המלאים ע"י הביקורת ועד לקבלת מכתב עמדת המשרד לענייני דתות.

תגובת יו"ר המועצה הדתית וממלא מקומו :

"ישנה התייעלות גדול הן בכך שרוב המשגיחים היום מועסקים ע"י המועצה והן בגביית דמי השגחה אנו גובים מבעלי העסקים ע"פ הוראת חוזר מנכ"ל ויתכן שהנתונים שהועברו אליך בחוסר תיאום כביכול בין שעות ההשגחה והגביה אינם נכונים.

הדבר נבדק ואושר ע"י הרב שריג שפשוט טעה בדו"ח בנושא העסקת שני מנהלי מחלקות הכשרות לגבי גובה המשרה ותנאי ההעסקה העניין נמצא כיום בבדיקת המועצה ומאחר וגם משרד הדתות והרבנות הראשית והרבנים הראשים לכפ"ס מעורבים בימים אלה בכל הנושא וכאשר יסתיימו כל הדיונים העניין יובא להכרעת המועצה.

מספר העסקים המושגחים כפי שנרשם בדוח של המבקר אינו תואם את המציאות. בבדיקה שערכנו עם שני מנהלי המחלקות יש כיום כ - 148 עסקים המושגחים דרך המועצה ולא כפי שנכתב בדוח לגבי איחוד המחלקות הרי בכל דוחות המבקר לאורך כל השנים העניין הועלה והפתרון שהושג הוא האפשרי שהיה אפשר להגיע אליו בהסכמת כל הנוגעים בדבר ואין צורך להוסיף בעניין זה".

הביקורת מבקשת למחות על טענה זו של הנהגת המועצה הדתית. הנתונים שהוצגו לביקורת, הוצאו מתוך המערך החשבונאי של המועצה הדתית. הביקורת ביקשה הבהרות נוספות וכל פעם נמסרו אותם הנתונים. תמוהה העובדה שהתירוץ המועלה בתגובת הנהגת המועצה הדתית היא טעות כביכול אשר חלה במסירת הנתונים. הביקורת חוזרת ומדגישה כי מספר פעמים נתקבלו על פי בקשתה נתונים משתי מחלקות הכשרות, הן ממנהלי המחלקות והן מהנהלת החשבונות, נעשו חתכים והשוואות ותמיד הגענו לאותם הנתונים (המסמכים נמצאים בניירות העבודה של הביקורת).

כמו כן, הביקורת חוזרת ומדגישה כי הפתרון שהושג לא היה על דעתה, תמיד הועברה ביקורת על פתרון זה ועל קיום שתי מחלקות באותו נושא. הרי הפתרון שהושג אינו ענייני אלא בא לפתור בעיות אישיות.

- א. עדיין לא הוקמו ועדות המועצה הדתית וכתוצאה מכך עבודת מליאת המועצה מסורבלת, היות והיא דנה בכל נושא ונושא ומקבלת את ההחלטות בדיוני המליאה.
- ב. יש להמשיך במעורבות ובפיקוח של הנהגת המועצה הדתית (יו"ר הדתית וממלא את מקומו) בפעולות היחידות התפעוליות הפועלות במסגרת המועצה הדתית.
- ג. המועצה הדתית, ככל גוף ציבורי חייבת לקבוע תוכנית פעולה רב שנתית וממנה תיגזרנה התוכניות השנתיות על מנת לקבוע מסגרת עבודה וסדרי עדיפויות שביטויים הכספי ימצא בתקציב המועצה הדתית.
- ד. המועצה הדתית העתיקה משרדיה לבניין משרדים חדש, אך עדיין לא אוחדו יחד כל יחידות המועצה וגם משרדי הרבנות הראשית נשארו בנפרד. הפיזור הגיאוגרפי נשאר ואינו תורם ליעילות המערכת ולהגברת הפיקוח והמעקב הניהוליים מצד הנהגת המועצה הדתית.
- ה. תופעת העסקת קרובי משפחה לא פסקה ויו"ר המועצה הדתית ממשיך בכך, למרות הערות הביקורת. יש לעקור תופעה שלילית זו, ובמיוחד שיש חשד שהמינויים החדשים נעשו מסיבות פוליטיות.
- ו. לדעת הביקורת נושא מזכיר המועצה הדתית יבוא על פתרונו אך ורק בדיוני הועדה הפריטטית. לאחר סיכום דיוני הועדה וקבלת החלטותיה, יהיה צורך בהבאתם לדיון והחלטה במליאת המועצה הדתית.
- הביקורת ממליצה שכל עוד הליך זה לא הושלם על יו"ר המועצה הדתית להימנע מצעדים המנוגדים לסדרי מנהל תקין, כגון פיטורים שרירותיים, העסקת "מקורבים", שתוך נטרול פעולות הצרת צעדיה של מזכיר המועצה הדתית.**
- ז. לגבי נושא הכשרות, הביקורת ממליצה על איחוד מחלקות הכשרות למחלקה אחת במסגרת המועצה הדתית, אשר תפעל

על פי נהלי הרבנות הראשית לישראל/המשרד לענייני דתות, תוך
הקפדה על גביית אגרות ותעריפי השגחה על פי הנקבע ע"י
משרד לענייני דתות. הכפילות הקיימת אינה רצויה ואינה
מוצדקת מבחינת היקף העסקים בעיר וגורמת לניצול לא יעיל
של התקנים אשר אושרו ע"י המשרד לענייני דתות וגם לפיזור
מאמצים ומשאבים.

בספחים

נספח א' - חוזר מנכ"ל המשרד לענייני דתות נח/ 2

(יוני 1998 - סיון התשנ"ח)

5 חוזר המנכ"ל נח/ 2 - סיון התשנ"ח (יוני 1998)

אבות	סוג השירות	תורת ירוקת ואגליות
1,000	תורת מיטנות או מוסן סינטי	1,000
3,550	משוחמת	3,550
6,850	משוחמת	6,850
1,320	מרכבליים	1,320
2,490	סופרמרקטים ומרכבליים עד 250 מ"ר	2,490
6,850	סופרמרקטים ומרכבליים מ-251 מ"ר עד 500 מ"ר	6,850
	סופרמרקטים ומרכבליים מ-501 ומעלה	
	תערוכות:	
	1. האגרות שנתיות וכוללות את הקופות תג תפסות:	
	2. התשלום אינו כולל תשלום להשגחה והכשרה: בתי שפת השגחה ישלים כמות של 37 שקלים חדשים.	
	3. תערוכות כשרות לפסח:	
1,250	א. רפוחת דיריים	1,250
130	משק שיטותי	130
	משק משפחתי	
1,250	ב. מרכיז מוסך ומכניז מטרובת	1,250
3,270	עד 3,000 שונות לחודש	3,270
6,520	מ"ר 3,001 שונות ועד 8,000 שונות לחודש	6,520
	8,001 שונות ומעלה לחודש	
	4. מטעמים וכרטיסים (עולה): פלאזים, נפט, רבציץ, בתי אריזה, לשרדות	
	א. מטעמים וכרטיסים	
200	עד 10 דונם	200
995	מעל 10 דונם	995
	ב. בתי אריזה לשרדות	
1,055	עד 10 עובדים	1,055
1,980	מ"ר 11 ועד 30 עובדים	1,980
3,290	31 עובדים ומעלה	3,290

4 חוזר המנכ"ל נח/ 2 - סיון התשנ"ח (יוני 1998)

אבות	סוג השירות	תערוכות הכשר שנתיות (לשנת הקצ"ב)
256	מונון	256
375	מפעלות, בית קפה וכל מקום אחר:	375
540	כריש קליטה עד 50 איש	540
990	כריש קליטה 51 איש ומעלה	990
2,300	שירותי הפעדה וקיסרינג	2,300
	ב. בתי מלון:	
2,375	עד 70 חדרים	2,375
4,480	מ"ר 71 חדרים ועד 150 חדרים	4,480
6,325	מ"ר 151 חדרים ועד 250 חדרים	6,325
8,950	מ"ר 251 חדרים ומעלה	8,950
	ג. בתי הכריזה, בתי הארחות ואכסניות נופך:	
1,980	עד 70 חדרים	1,980
3,740	מ"ר 71 חדרים ועד 150 חדרים	3,740
3,280	מ"ר 151 חדרים ועד 250	3,280
7,480	מ"ר 251 חדרים ומעלה	7,480
1,450	אכסניות נופך	1,450
	ד. אולמות אירועים	
2,000	כריש קליטה עד 450 איש	2,000
3,000	מעל 450 איש	3,000
	ה. ממעלים ונופי חדרות: למונון ומשקאות	
	כולל מאסות ומבדיות:	
1,000	מפסיקים עד 10 עובדים	1,000
3,550	מפסיקים מ"ר 11 עובדים ועד 30 עובדים	3,550
6,325	מפסיקים 31 עובדים ומעלה	6,325
	ו. קיבצים	
6,590	קיבצים	6,590
	ז. תערוכות מזון, שירותי ירוקת ובשר	
	תורת מוסך קסענות	375